Spis treści

Wstęp 13

1. Kilka uwag osobistych na wstępie 13
2. O bohaterach 15
3. Wokół definicji antybohatera 21
4. Antybohater w świetle literaturoznawstwa rosyjskiego 26
5. O antybohaterze w literaturoznawstwie zachodnim 31
6. O recepcji antybohatera w Polsce 35
7. Podsumowanie (z odrobiną metodologii) 39

Część I
MIĘDZY FILOZOFIĄ A LITERATURĄ

ROZDZIAŁ 1
Filozofia i literatura – komplikacje i transakcje 49

1. Filozofia i literatura – odrębne światy 50
2. Interferencje i transakcje albo osłabianie granic 55
3. Egzystencjalizm jako miejsce spotkania filozofii i literatury 59
4. O filozofii literatury 64
5. Podsumowanie 67

ROZDZIAŁ 2
Antybohater w perspektywie filozofii egzystencji 69

1. Wstęp 69
2. Antropologia egzystencjalizmu i antropologia literacka zorientowana na antybohatera 72
3. Egzystencjalistyczna koncepcja człowieka 77
4. Podsumowanie 93

Adam Mickiewicz University Press © 2026

ROZDZIAŁ 3
Prawda i subiektywność. Kierkegaard i romantyczne źródła hermeneutyki nowoczesnej 95

1. Wstęp: hermeneutyka wobec problemu indywiduum 95
2. Pomiędzy Kierkegaardem a Heideggerem 97
3. Prawda i subiektywność 99
4. Kierkegaard a hermeneutyka egzystencjalna 102
5. Podsumowanie 112

Część II
Z HISTORII IDEI

ROZDZIAŁ 4
(Anty)bohater naszych czasów 117

1. Wstępne rozróżnienia i zastrzeżenia 117
2. Antybohater – kategoria interdyscyplinarna 119
3. Przednowocześni prekursorzy antybohatera 122
4. Wobec nowoczesności 127
5. Podsumowanie 137

ROZDZIAŁ 5
Antybohater jako „człowiek zbędny". W perspektywie literatury rosyjskiej 139

1. Wstęp 139
2. Kim jest „człowiek zbędny"? 141
3. „Człowiek zbędny" jako antybohater 144
4. Modele antybohatera – „człowieka zbędnego" 155
5. Podsumowanie 160

Część III
HERMENEUTYKA PODMIOTU

ROZDZIAŁ VI
Antybohater jako kategoria antropologii literatury 165

1. Wstęp 165
2. Wobec dawnej tradycji literackiej 170
3. W stronę antropologii literatury 174
4. Podsumowanie 185

Adam Mickiewicz University Press © 2026

ROZDZIAŁ VII
Hermeneutyka podziemia. O *Notatkach z podziemia* Fiodora Dostojewskiego 189

1. Wstęp 189
2. Rozumienie jako pozycjonowanie się 196
3. Kryjówka, stan przejściowy, noc ciemna 203
4. Kim jest „człowiek podziemny"? Zarys antropologii filozoficzno-literackiej 214
5. Podsumowanie 221

ROZDZIAŁ VIII
Źródła antybohatera nowoczesnego: człowiek estetyczny Sørena Kierkegaarda 223

1. Wstęp 223
2. Człowiek estetyczny Kierkegaarda – antybohater *par excellence* 225
3. Egzystencja artystyczna albo o estecie bezpośrednim i refleksyjnym 231
4. Podsumowanie 235

Część IV
PRZECIW ŚWIATU

ROZDZIAŁ IX
Na leżąco 239

1. O leżeniu wstępnych uwag kilka 239
2. Wzorce heroiczny i nieheroiczny w literaturze 240
3. Ani postawa wyprostowana, ani na kolanach, czyli o leżeniu w wielu wymiarach 243
4. Podsumowanie 255

ROZDZIAŁ X
Bez powodu. Krótka historia *acte gratuit* 257

1. Wokół problemu motywacji fabularnej 257
2. *Hippiasz mniejszy* – czy można być dobrym, będąc złym? 258
3. Od gruszek św. Augustyna do woli mocy Nietzschego 262
4. Krótka historia *acte gratuit* w literaturze nowoczesnej 266
5. *Acte gratuit* – pomiędzy etyką tradycyjną a etyką autentyczności 273
6. Podsumowanie 275

Adam Mickiewicz University Press © 2026

ROZDZIAŁ XI
Bez-nadzieja samotności czy samotność jako możliwość nadziei? *Skrzydła ołtarza* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w perspektywie egzystencjalizmu chrześcijańskiego 277

1. Wstęp 277
2. Odciąć się od świata 278
3. Bezradność i nadzieja 281
4. Podsumowanie 289

Zamiast zakończenia: życie i rzeczywistość 291

Bibliografia 299

Nota edytorska 307

Indeks nazwisk 309

Summary (The anti-hero: Perspectives from modern literature and philosophy) 317

Adam Mickiewicz University Press © 2026